

Brusel 19. listopadu 2018
(OR. en)

14411/18

SOC 715
EMPL 535
ECOFIN 1064
EDUC 430

POZNÁMKA

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Tematické přezkumy zaměřené na „Sociální aspekty digitalizace“ (Výbor pro sociální ochranu) a na „Digitalizaci a robotizaci práce“ (Výbor pro zaměstnanost) – potvrzení společných klíčových sdělení

Delegace naleznou v příloze společná klíčová sdělení týkající se výše uvedeného tématu, která předložil Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu za účelem jejich potvrzení Radou pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele na zasedání konaném dne 6. prosince 2018.

Klíčová sdělení vyplývající z tematických přezkumů zaměřených na „Sociální aspekty digitalizace“ (Výbor pro sociální ochranu) a na „Digitalizaci a robotizaci práce“ (Výbor pro zaměstnanost)

Moderní život proměňuje kombinované účinky technologického pokroku, demografických změn a globalizace. Stále intenzivnější digitalizace a robotizace a rozvoj ekonomiky digitálních platforem stimulují změny na trhu práce, což může mít významné důsledky pro systémy sociální ochrany. Tyto změny nabízejí nové pracovní příležitosti a mohou přispívat k sociálnímu začlenění, ale přinášejí i určité problémy. Nové formy práce a operační modely mohou představovat výzvu z hlediska tradičních zaměstnaneckých vztahů, pracovních podmínek a systémů sociální ochrany.

Výbor pro sociální ochranu v září 2018 v návaznosti na předchozí činnost a jako součást priorit rakouského předsednictví Rady Evropské unie provedl přezkum specificky věnovaný „sociálním aspektům digitalizace se zaměřením na práci prostřednictvím platforem“ a Výbor pro zaměstnanost projednal téma „digitalizace a robotizace práce“ se zvláštním zaměřením na odvětví zdravotnictví a pečovatelských služeb.

Z těchto diskusí vyplývají tato hlavní sdělení:

- Očekává se, že podíl pracovníků zapojených do nových forem práce se v příštích letech zvýší. Dosavadní zkušenosti ukazují, že technologický vývoj vedl k vytvoření nových produktů, trhů a pracovních míst.
- Technologické změny přispívají ke zvyšování bezpečnosti při práci a kvality pracovních míst tím, že automatizují nebezpečné a pracné úkoly a poskytují větší flexibilitu. V některých odvětvích nicméně tyto změny vedou ke ztrátě pracovních míst. Osobám, jimž ztráta jejich pracovního místa hrozí, je proto třeba poskytnout pomoc. Klíčovou úlohu při podpoře pracovníků v rámci jejich přechodu na jiné formy zaměstnání a při napomáhání sociálnímu začlenění hrají veřejné služby zaměstnanosti a systémy sociální ochrany.
- Ohrožení ztrátou pracovního místa je pravděpodobnější u pracovníků s nízkou kvalifikací. V zájmu umožnění širší účasti na využívání příležitostí, jež nové formy práce nabízejí, a podpory inkluzivního trhu práce je proto důležité zlepšovat dovednosti a kompetence. Deklarovaných cílů týkajících se celoživotního učení a rozšiřování dovedností a rekvalifikace však není v současnosti dosahováno. Stále naléhavěji jsou zapotřebí politiky zaměřené na zlepšení příležitostí k rozvoji dovedností pro pracovníky, kteří nemají přístup k odborné přípravě nebo jejichž schopnost účastnit se odborné přípravy mimo pracovní dobu je omezena.

- Robotizace nemusí nutně vést k nahrazení pracovních míst: může znamenat, že pracovní místa zůstanou zachována, ale v radikálně odlišné podobě. Tato skutečnost podtrhuje potřebu, aby v zájmu porozumění měnícím se profilům pracovních úkolů byly k dispozici spolehlivé informace o trhu práce. Tyto informace se pak musí promítnout do našich systémů vzdělávání a odborné přípravy s cílem zajistit, aby naše pracovní síly disponovaly náležitým souborem dovedností, přičemž je třeba se zaměřit zejména na pracovníky s nižší kvalifikací. Je možné, že členské státy budou muset zvážit i proaktivnější a preventivnější přístup k aktivním politikám na trhu práce.
- Politika může proaktivně usilovat o to, aby měla vliv na využívání a zavádění technologií. Existuje řada faktorů ovlivňujících to, zda lidé technologické změny akceptují, nebo odmítají, přičemž dopad a tempo těchto změn se mohou výrazně lišit. Je proto zapotřebí, aby tvůrci politik prokazovali hmatatelné přínosy těchto změn a podporovali širší společenskou diskusi o digitalizaci a robotizaci.
- Nové formy zaměstnanosti mohou osobám, jež jsou do nich zapojeny, i celé společnosti přinášet výhody. Mohou usnadnit přístup na trh práce řadě skupin, mimo jiné i osobám, které jsou trhu práce tradičně nejvíce vzdáleny, a přispívat tak k sociálnímu začleňování. Mohou rovněž poskytnout zvýšenou flexibilitu a rozsáhlejší příležitosti umožňující zlepšit rovnováhu mezi pracovním a rodinným životem. Mohou také napomoci v úsilí o řešení problematiky nehlášené práce.
- Současně s tím mohou rovněž představovat výzvy v oblastech, jako jsou pracovní podmínky a nejistota pracovních míst, jakož i přístup k sociálním ochraně, její přiměřenost a udržitelnost, což by mohlo vést k větší segmentaci trhu práce.
- Členské státy a v relevantních případech i sociální partneři by měli přijmout opatření s cílem zajistit, aby pracovníci platform nebyli kvůli druhu svého zaměstnání znevýhodňováni. Cílem by mělo být zajistit pro pracovníky platform spravedlivé pracovní podmínky, přiměřené mzdy, organizaci práce a vhodnou rovnováhu mezi pracovním a rodinným životem. V příslušných případech by se měla zvážit regulační i neregulační opatření. Při koncipování politické reakce by se měla brát v potaz i velká rozmanitost práce prostřednictvím platform, neboť neexistuje žádné univerzální řešení. V případech, kdy neexistuje tradiční vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, je třeba promyslet otázku zastoupení v rámci sociálního dialogu.

- Kdykoli to bude zapotřebí, měly by členské státy přijmout opatření s cílem zajistit, aby pracovníci měli přístup k přiměřené sociální ochraně a byli motivováni účastnit se systému sociální ochrany. I v tomto případě je třeba zvážit regulační i neregulační opatření.
- Klíčové faktory, které určují přístup pracovníků vykonávajících určitý druh práce k sociální ochraně, souvisejí se statusem osoby samostatně výdělečně činné nebo se smluvním vztahem mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Stojí za povšimnutí, že platformy se liší ve způsobu, jakým vymezují zaměstnanecké vztahy. V této souvislosti bude v případě, že se stávající rámce ukážou jako neadekvátní, možná zapotřebí přizpůsobit příslušné právní předpisy.
- Je nutné řešit problematiku fiktivní samostatné výdělečné činnosti a brát přitom v potaz, zda jsou daní pracovníci skutečně osobami samostatně výdělečně činnými, či nikoli. Bude možná zapotřebí vypracovat nebo zdokonalit postupy, jak sledovat s prací související transakce a příjmy pracovníků platform a dalších atypických pracovníků, s cílem zajistit pokračující přiměřenost a udržitelnost vnitrostátních systémů sociální ochrany a pokud možno bojovat proti nekalé soutěži mezi společnostmi, které přispívají na sociální ochranu, a těmi, které tak nečiní.
- Dopad využívání umělé inteligence na inkluzivitu trhu práce je otázkou, kterou bude zřejmě zapotřebí zvážit z mnoha úhlů: řada veřejných služeb zaměstnanosti již využívá strojové učení s cílem přispět k vytváření souladu mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce; některé platformy využívají k přidělování práce ratingy a algoritmy (které mohou být neobjektivně nastaveny). Tyto vývojové posuny mohou vyvolávat otázky týkající se například soukromí či diskriminace.
- Podobně i zvyšující se míra využívání robotů v odvětvích, jako je zdravotnictví nebo pečovatelské služby, vyžaduje důkladnou správu k tomu, aby bylo možné zvládat rizika a zajistit bezpečnost osob, které s roboty pracují a přicházejí do styku.
- Vzhledem k potenciální přeshraniční povaze práce prostřednictvím platform je důležitá spolupráce na úrovni EU. Tato spolupráce by mohla být velice přínosná v řadě oblastí, například v oblasti přenositelnosti sociálních práv přes hranice úrovní a pravidel ohledně platných právních předpisů. Důležitým aspektem ke zvážení je rovněž spolupráce s platformami usazenými mimo Evropskou unii. Členské státy by měly sdílet zkušenosti a osvědčené postupy.

- Koncipování jakékoli odpovídající politické reakce musí vycházet ze spolehlivých důkazů a srovnatelných a konzistentních údajů týkajících se zejména práce prostřednictvím platform. Do koncipování odpovídající politické reakce a do jejího monitorování by měli být zapojeni sociální partneři, organizace občanské společnosti a další relevantní zainteresované subjekty.
-